

ET BEDRE BÅTLIV

– på naturens premisser

En miljøveileder fra Kongelig Norsk Båtforbund

Innhold:

En miljøveileder for deg med båt	4	Maritim allemansrett	35
Hvorfor en maritim miljøveileder?	7	Friluftslivsområder	36
Hvorfor engasjerer		Miljø ombord	38
KNBF seg i miljøarbeidet?	8	«Fjortiser» i båt	39
Påvirkninger på miljøet?	11	På båttur i ferskvann	
Maritim miljøkalender	15	– spesielle hensyn	41
Båtpussen	17	Båtens miljøregnskap	43
Farlig avfall	21	Hvor tar den gamle båten veien?	45
Miljøarbeid i båthavna	25	Hvor kan jeg finne	
På båttur i følsom natur	28	mer miljøinformasjon?	46
Friluftsløven og allemansretten	32	Bli du med?	49

En miljøveileder for deg med båt

Denne miljøveilederen er skrevet for deg som bruker båten til rekreasjon og maritime friluftsopplevelser enten du er:

- Båteier
- Mannskap
- Tillitsvalgt i båtforeningen
- Driver båtførerkurs
- Driver sjøvettopplæring
- Eller bare holder til ved sjøen

Når vi i denne veilederen bruker begrepet **Sjøen**, mener vi like mye **fjorden** eller **innsjøen**.

«Romfarten har lært oss å vise aktsomhet for jorda. Vi har sett den fra lang avstand – vi har sett den fra månen. Vi forstår at jorda er noe spesielt. Vi har lært oss at jorda er det eneste naturlige hjem som vi kjenner for mennesket og at vi burde beskytte den bedre.»

James Irwin, besetningsmedlem Apollo 15, 1969

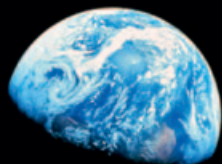

Foto: NASA

6

Hvorfor en maritim miljøveileder?

Båtforbundet arbeider etter mottoet «**For et bedre båtliv**». Vi ønsker å bidra til en tryggere fremtid gjennom et miljøvennlig båtliv. Vi ønsker å bidra til en bærekraftig utvikling. Alle som søker rekreasjon ved sjøen skal ha kjennskap til gode miljøvalg. Jo flere som er med og gjør miljøriktige beslutninger, desto bedre for naturen vi lever i. Vi må få flest mulige båtbrukere til å leve opp til uttalelsen fra James Irwin. Denne veilederen er skrevet til deg og alle andre som tar del i det gode friluftslivet ved sjøen.

Vi håper du vil ta
din del av ansvaret.
Vi skal ta vårt.

7

Bøya som skal brukes i KNBF's Bøye-prosjekt.

Hvorfor engasjerer KNBF seg i miljøarbeidet?

Som landets største interesseorganisasjon for båtfolk finner vi det helt naturlig å ta vår del av miljøansvaret. KNBF har alltid vært et seriøst og fremtidsrettet forbund. Det er et mål å bidra til samfunnsnyttig innsats – også på miljøsidan. KNBF var tidlig ute med etablering av miljøboder i båtforeninger. Siden har vi kjørt miljøkampanje. Nå starter vi utlegging av overnattingsbøyer i uthavner for å spare sårbar kystnatur. Alle miljøtiltak inngår i KNBFs miljøplattform.

KNBFs Miljøplattform:

- Miljøbod
- Overnattingsbøyer
- Oppsamlingskummer
- Miljøansvarlig
- Miljøveileder
- Miljøkveld
- Miljøweb

HMS-ARBEID ER VIKTIG

HMS står for **Helse – Miljø – Sikkerhet**. For medlemsforeningene gjelder dette først og fremst i forhold til alt arbeid i havna. Alt vi foretar oss i havna skal skje på en forsvarlig måte. Enhver båtforening bør ha som mål og utarbeide sin egen HMS-håndbok. KNBF har igangsatt et HMS-prosjekt som skal ende opp med en HMS-mal. Denne skal alle båtforeninger kunne bruke som en veileder i sitt arbeid for å trygge nettopp Helse – Miljø – Sikkerhet. HMS-arbeid bør være en naturlig del av alle aktiviteter i enhver båtforening. Denne miljøveilederen vil inngå som en naturlig del av HMS-dokumentasjonen i enhver båtforening.

HMS-arbeid:

- Internkontroll
- Kartlegging og vurdering av risiko
- Lover, forskrifter og vedtekter
- Målsetting
- Handlingsplan
- Rutiner og sjekklister
- Dokumentasjon

Miljøproblemene vil koste mangedobbelt i fremtiden om vi ikke gjør noe nå.

Verden vil bli en miljøvennlig planet eller gå under.

Foto: Magnus Vabø

Påvirkninger på miljøet?

PÅVIRKNINGER

Negative virkninger på miljøet kan skje både gjennom bruk av produkter som inneholder skadelige kjemikalier – miljøgifter – og gjennom utslipp av CO₂ ved forbrenning av oljeprodukter.

MILJØGIFTER

Miljøgifter er kjemikalier som er lite nedbrytbare i miljøet, kan hoppe seg opp i levende organismer og er giftige. Miljøgifter kan påvirke hele næringskjeden fra små vannlevende organismer til fisk og skalldyr.

Hva kan dette medføre?

- Irreversible skader på miljø og helse
- Opphoping av miljøgifter i næringskjeden

Global oppvarming er ikke bare en trussel mot vår økologi, men også vår økonomi.

UTSLIPP AV CO₂

Vår livsstil har ført til et akselererende energiforbruk. Dette bidrar til sterkt økende karbonutslipp. Den rådende oppfatning blant klimaforskere er at CO₂-utslippene fører til en unaturlig oppvarming av jorda – global oppvarming.

Hva fører dette til?

- Isbreer over hele verden smelter
- Havstrømmer endres
- Mer ustabil vær (stormer og uvær)
- Klima- og miljøendringer

Hva kan vi gjøre?

- Bruke mindre (= spare) energi
- Bruke alternativ energi
- Endre livsstil
- Gjøre miljøvennlige valg

Kritiske spørsmål:

- Kan vi redusere våre CO₂-utslipp og likevel leve godt?
- Handler vi for sent i miljøarbeidet?
- Hvordan kan du gjøre ditt båtliv mer miljøvennlig?

Vi kan ikke forhandle med fysikkens lover.

Maritim miljøkalender

Det er viktig at du som båteier tenker miljø og tar riktige miljøvalg gjennom hele året.

4 HOVEDFASER

Vår (forberedelser)

- Innkjøpsprosessen (tenk før du handler – må du kjøpe nytt?)
- Vårpuss/klargjøring
- Sjøsetting

Sommer (bruk)

- Vis miljøansvar på tur
 - Under seilassen
 - I følsom natur
 - Sorter avfall

Høst (etterarbeid)

- Opptak
- Vask og stell av båt
- Vinterklargjøring

Vinter (planlegging)

- Tilsyn sikrer verdier

Båtpussen

Båtpussen er en viktig del av båtlivets gleder og utfordringer. Produkter som brukes til stell og vedlikehold av båter som bunnstoff, vaske- og polermidler og lignende kan inneholde miljøgifter som kan ha skadelige effekter på livet i sjøen.

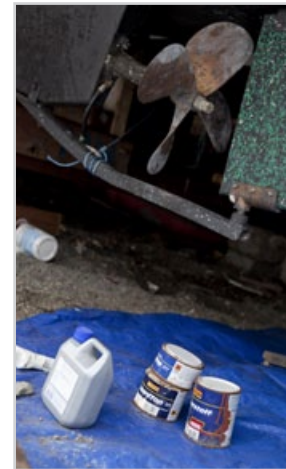
Godt vedlikehold er i seg selv godt miljøarbeid og øker levetiden på båten. Velg miljømerkede produkter (som Svanemerket eller EU-blomsten) når det er mulig. Da bidrar du til minst mulig belastning på miljø og helse.

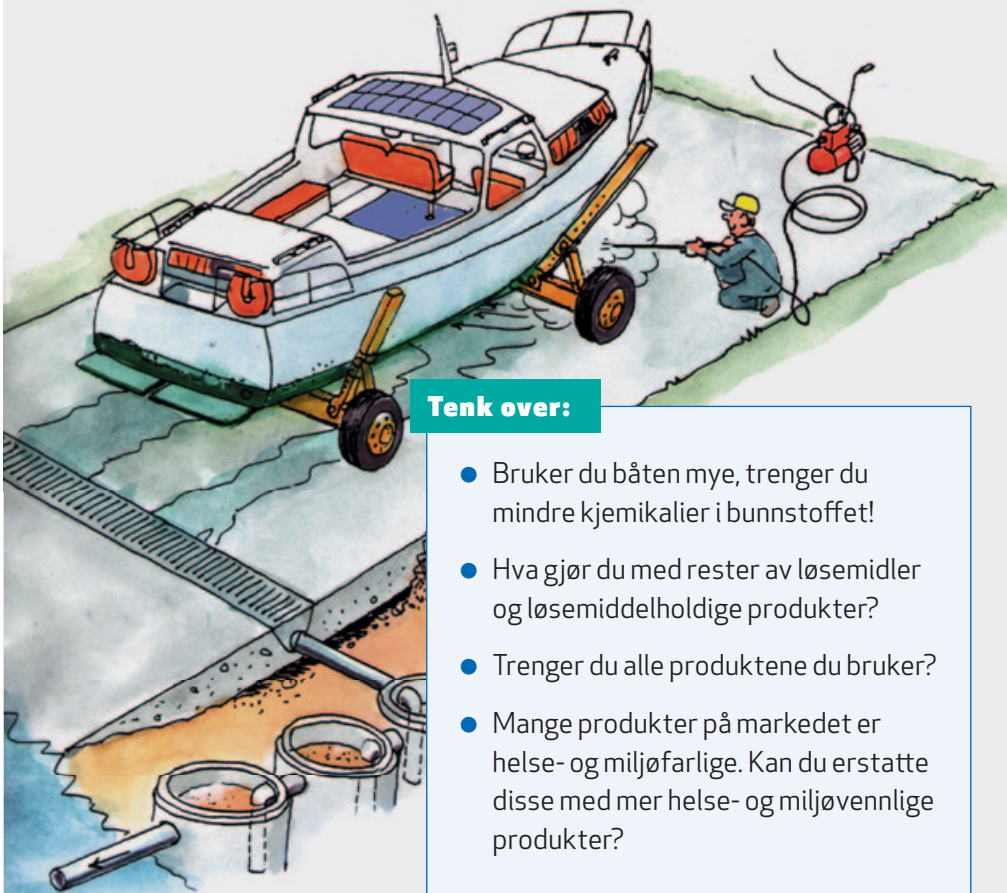
Tips for båtpusseren:

- Legg dekkeplast under båten før skraping/ pussing og rengjøring.
- Bruk briller, maske og arbeidshansker. Unngå innånding, hud- og øyekontakt
- Våtpussing anbefales eller bruk verktøy som er tilknyttet industristøvsuger.
- Vasking og spyling bør skje på en plass hvor det er tilrettelagt for oppsamling av slam og partikler i spylevannet.
- Tenk miljø – velg miljøvennlige produkter. Velg riktig produkt i forhold til det arbeidet som skal utføres og overflaten som skal behandles.
- Bruk bunnstoff som er tilpasset hvor og hvor mye båten brukes – glatte og harde overflater reduserer begroing.
- Godt forarbeid reduserer forbruket av bunnstoff og dermed miljøbelastningen.
- Påfør bunnstoff utendørs. Unngå søl.
- Unngå bruk av tynner.
- Unngå røyking og bruk av åpen flamme.
- Avfall fra skraping og pussing, samt tilsølt materiale, skal leveres mottak for farlig avfall.
- Samle tilsølte kluter og lignende i brannsikkert avfallsspann.

BRUK STØVSUGER

Støvsuger kan være et godt hjelpemiddel til å samle opp malingsavskrap og slipestøv. Bruk støvsuger som tåler fuktighet.

Tenk over:

- Bruker du båten mye, trenger du mindre kjemikalier i bunnstoffet!
- Hva gjør du med rester av løsemidler og løsemiddelholdige produkter?
- Trenger du alle produktene du bruker?
- Mange produkter på markedet er helse- og miljøfarlige. Kan du erstatte disse med mer helse- og miljøvennlige produkter?

Farlig avfall – det er fa'li det!

FARLIG AVFALL

er restprodukter som på avveie kan medføre alvorlig forurensning eller kan være til stor skade for dyr og mennesker, samt livet i havet.

DEFINISJON

Farlig avfall er avfall som ikke hensiktsmessig kan håndteres sammen med annet avfall fordi det kan medføre alvorlige forurensninger eller fare for skade på menneske eller dyr.

EKSEMPEL PÅ FARLIG AVFALL

I forbindelse med båtbruk og båtpleie er du i kontakt med mange typer av kategorien «farlig avfall».

- Søl av motorolje, diesololje
- Brukte oljer
- Brukte batterier
- Rester av maling og løsemidler
- Pussefiller, koster og emballasje med maling og løsemiddelrester
- Avfall og støv fra fjerning av bunnstoff
- Asbest
- Brukt elektrisk og elektronisk utstyr
- Kvikksølvholdige hjelpemidler som termometer, brytere, reléer og lysstoffrør

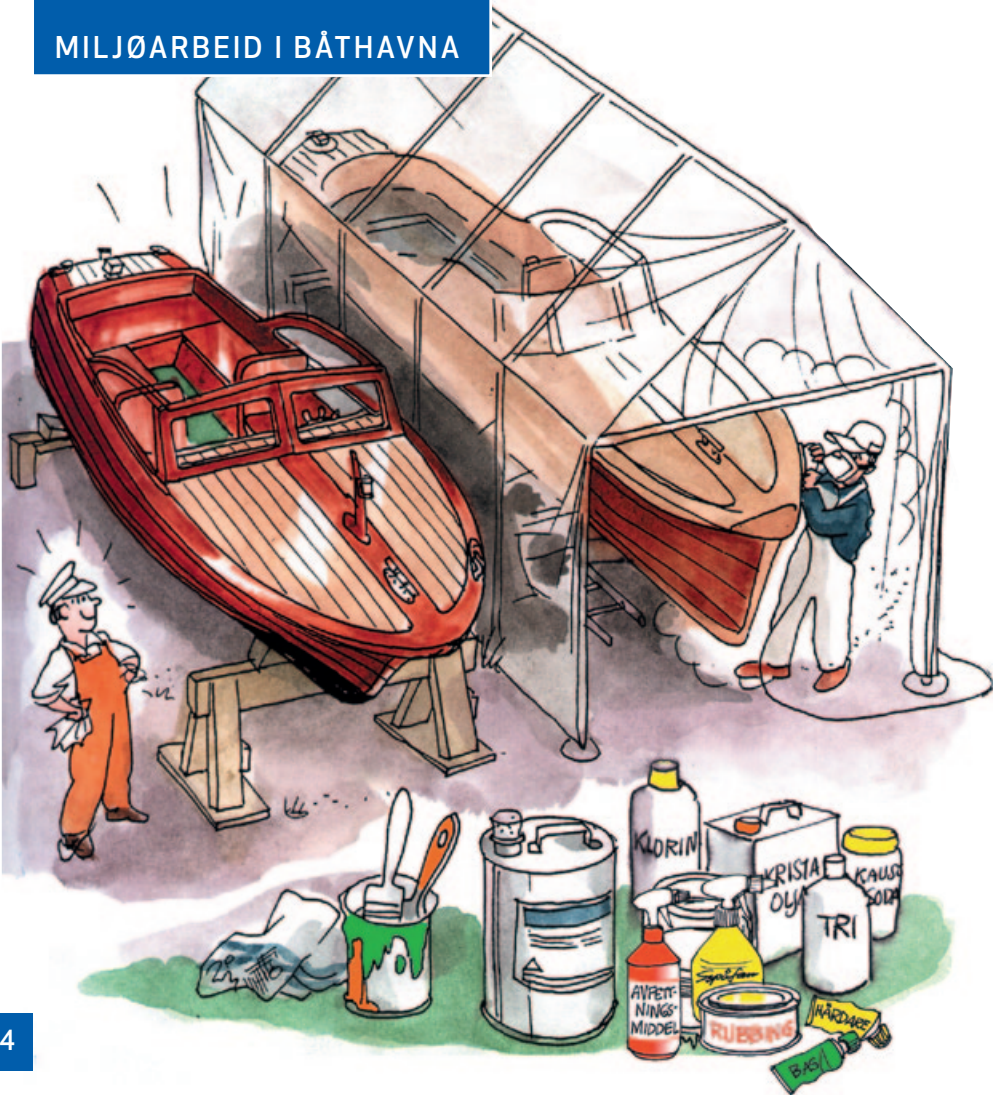
DITT ANSVAR

Det er ditt ansvar å sørge for at farlig avfall blir levert til godkjent mottak for farlig avfall. I mange kommuner finnes det ubetjente mottak, miljøstasjoner (ofte på bensinstasjoner) hvor farlig avfall kan leveres. Eller man kan benytte det kommunale avfallsmottaket. Det varierer hvordan mottakstilbudet er organisert i forskjellige kommuner.

MILJØBOD I BÅTFORENINGEN

En del båtforeninger har miljøbod hvor båteiere kan levere sitt farlige avfall. I slike tilfeller må båtforeningen sørge for at farlig avfall blir levert videre til godkjent mottak.

Båtforeningens ansvar

- Å legge til rette for at du kan ta miljøriktige valg.
- Spyleplass med avløp til oppsamlingskum.
- Oppsamlingsplass for farlig avfall og annet avfall – miljøbod.
- Farlig avfall skal være innelåst.
- Pumpestasjon for septik, der dette er nødvendig.
- Beredskapsplan ved forurensning (oljesøl og lignende).
- Miljøansvarlig i båtforeningen.
- Farlig avfall må leveres minst en gang per år og skal dokumenteres.

Båteierens ansvar

- Følge båtforeningens reglement.
- Kjøpe miljøvennlig bunnstoff og andre båtpleieprodukter.
- Sørg for oppsamling av bunnstoff.

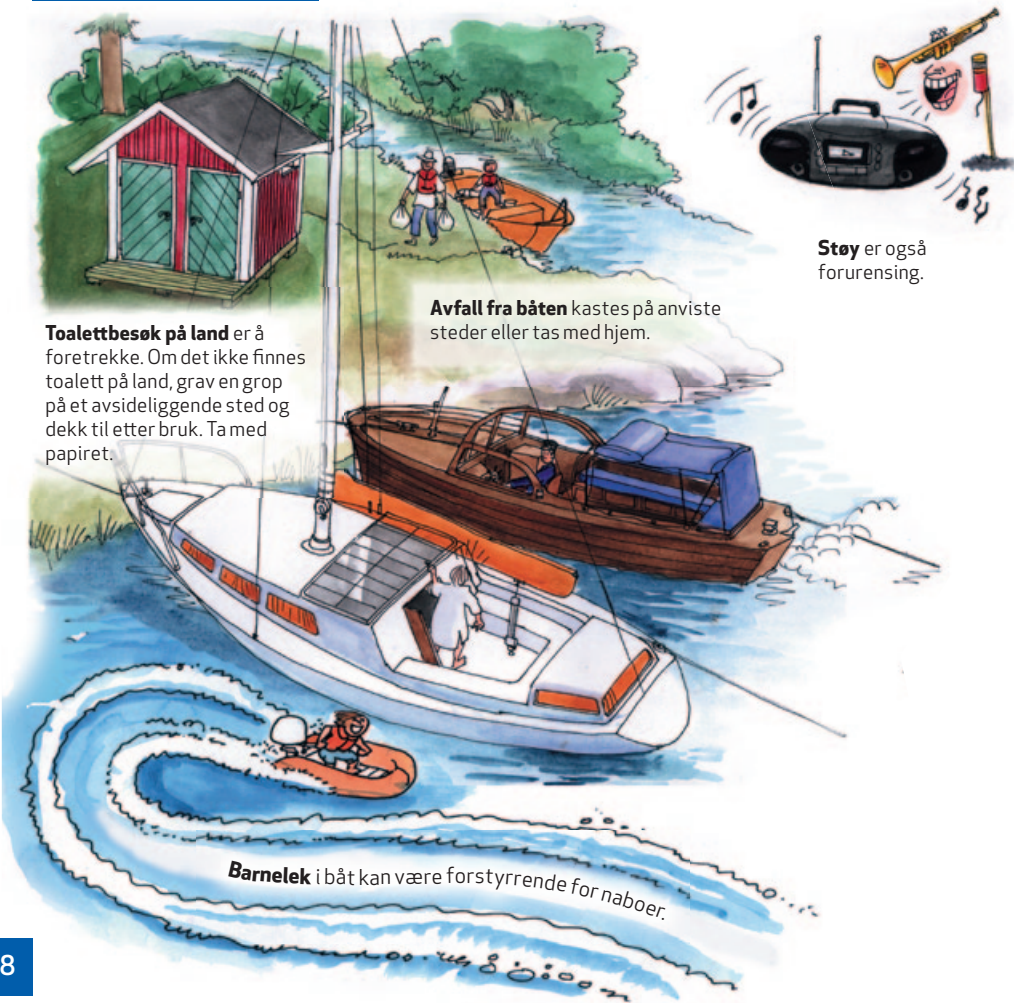

MILJØGIFTER fra båthavna kan forurense området både på land, i strandsonen og sjøbunnen. I og ved mange båthavner er det påvist høye konsentrasjoner av miljøgifter i sjøbunnen. Forurensning av miljøgifter i sjøbunnen har medført at det i enkelte områder er innført kostholdsråd for spising av fisk og annen sjømat. Mer informasjon om dette finner du på www.matportalen.no.

Forurensingsloven

- §27:** Som **spesialavfall** regnes avfall som ikke hensiktsmessig kan behandles sammen med annet husholdningsavfall eller næringsavfall på grunn av sin størrelse eller fordi det kan medføre alvorlig forurensning eller fare for skade på mennesker eller dyr.
- §28:** Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Bestemmelsen gjelder også skipsvrak, flyvrak og andre liknende større gjenstander. Den som har overtrådt forbudet i første ledd, skal sørge for nødvendig opprydding.

Toalettbesøk på land er å foretrekke. Om det ikke finnes toalett på land, grav en grop på et avsideliggende sted og dekk til etter bruk. Ta med papiret.

Avfall fra båten kastes på anviste steder eller tas med hjem.

Støy er også forurensing.

Barnelek i båt kan være forstyrrende for naboer.

På båttur i følsom natur

VIS HENSYN og bruk sunn fornuft. Hvordan vil du møte sjøen, strandsonen og gjestehavna når du skal ut å nyte sjølivets gleder? Her er noen tips når du er ute på tur i vår følsomme natur:

- Avgasser fra motor er et miljøproblem. Regelmessig service og vedlikehold reduserer utslipp og skader på miljøet.
- Velg riktig motor. Moderne motorer gir betydelig mindre utslipp. På tide å fornye?
- Vis respekt for naturreservater, fauna og dyreliv.
- Ta vare på naturen også når du går i land. Det finnes ingen «allehundrett». Hopp i land med hunden i band og posen i hand.
- Ta vare på avfallet og kast det på anviste steder.
- Engangsgriller er ikke miljøvennlige. Om du må bruke dette, sørg for å kaste den på forsvarlig måte.
- Støy er også forurensning. Stjel ikke stillheten, freden og roen fra noen.
- Hekksjø kan skape uro og fare.

Toalett ombord

- Bruk alltid tømmestasjoner der de finnes.
- Ved tømming på sjøen skal dette skje minst 300 meter fra land (gjelder saltvann).
- Om det ikke finnes toalett i uthavner – grav ned dine etterlatenskaper.

Du som har
det travelt kan vinne
tid på å kjøre rundt

**MARITIME NASJONALPARKER
OG NATURRESERVATER**

For bl.a. Ytre Hvaler og Kosterhavet nasjonalparker gjelder egne regler som båtbrukeren bør sette seg inn i. Vi har en rekke fugle- og naturreservater hvor det for eksempel ikke er tillatt å gå i land. Dette er merket av i sjøkart og båtsporkart. Du må sjekke regelverket i ditt aktuelle område. Overtredelse kan være straffbart.

HENSYNSOMRÅDER I SVERIGE

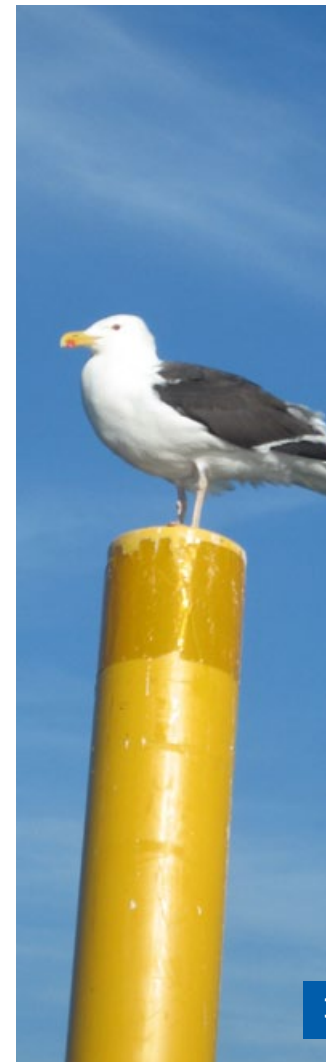
På den svenske vestkysten er opprettet 4 «Hänsynsområden» rundt Orust. Dette er områder hvor stillhet, ro og særskilt aktsomhet for natur gjelder. De 4 områdene er:

- Getryggen
- Vashomarna
- Grönskäeren
- Tistlarna

Vis ekstra respekt om du ferdes der.

For mer informasjon, se:

<http://knbf.no/archives/2009/05/hensynsomrader.php>

Friluftsløven og allemannsretten

Friluftsløven regulerer forholdet mellom grunneiere og allmennheten. Den gir allmennheten rettigheter, men også plikter av hensyn til grunneiere, naturen og friluftsløfolk.

Uavhengig av hvem som eier grunnen, sikrer allemannsretten oss rett til ferdsel, opphold og aktiviteter. Du kan altså gå til fots i utmarka hele året, sykle eller ri på veier og stier, padle og ro på sjøen, innsjøer eller elver. Du kan videre raste og telte, fiske fritt (med enkelte unntak) i sjøen, bade og plukke bær og sopp.

Det er viktig å utvise aktsomhet og ta hensyn.

For liv i naturen
og natur i livet.

En viktig del av kulturarven vår er å være ute i naturen. Vi har fra gammelt av hatt rett til å ferdes etter elvene, på innsjøer og i skjærgården – uavhengig av hvem som eier grunnen.

Vi kan høste av naturen – ikke bare saltvannsfisk, bær og blomster, men også inntrykk og opplevelser. Hovedprinsippene i allemannsretten er lovfestet i **Friluftsløven av 1957**.

Friluftsløven

skal fremme muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet.

Alle skal ha mulighet til å oppleve natur i Norge. Landet vårt byr på rike muligheter for å være ute på tur, og allemannsretten gir oss anledning til å bevege oss fritt over store områder.

Maritim allemannsrett

Du kan ferdes med motorbåt overalt på sjøen og på elver og vann som er større enn 2 km². På elver og vann kan kommunen bestemme andre arealgrenser.

For en kortere tidsperiode kan du dra båten i land på strandstrekninger som ligger i utmark. Vær nøye med å rydde raste- eller telt-plassen når du drar. Avfall tar du med deg, ingenting skal ligge igjen!

Ønsker du å legge inntil en privat kai eller brygge, må du spørre eieren eller brukeren om tillatelse.

Du kan benytte fortøyningsringer, bolter o.l. i utmark for en kortere tidsperiode så sant bruken ikke er til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker.

Du kan drive fritidsfiske i sjøen hele året. Dette fisket er imidlertid underlagt visse begrensninger blant annet redskap. Fiskeridirektoratet har laget et hefte med en del sentrale bestemmelser som regulerer fiske, jakt og ferdsel langs kysten.

Friluftslivsområder

I over femti år har staten bidratt til å sikre folk tilgang til friluftslivsområder, gjennom kjøp av grunn, eller avtaler om bruk og tilrettelegging.

I dag har vi mer enn 2 000 friluftslivsområder i Norge, som kommunene og staten i samarbeid har sikret for allmennhetens friluftsliv.

Eksempler på sikrede friluftslivsområder er Solastranda i Rogaland, Verdens Ende i Vestfold, Saltstraumen i Nordland, Grønneset i Sør-Trøndelag og Romsaøyene i Hordaland.

Lurer du på hvilke friluftslivsområder som finnes der du bor? Søk på kommune eller fylke i avansert søk i naturbase.no

NOEN GODE MILJØRÅD:

- Velg miljøvennlige produkter
- Ta vare på avfallet – kast det på forsvarlig vis
- Kildesorter så mye som mulig
- Tøm toalettet på tømme­stasjoner i havnene
- Finn den optimale hastighet (miljøfart) for din båt – spar drivstoff og miljøet
- Skulle du få olje- eller drivstofflekkasje – prøv å samle opp det som er mulig og lever avfallet som farlig avfall

Diesel og oljesøl

- Bruk absorberende materiale som kan suge opp søl av olje – både på land, i båten og i vannet.
- Bruk en oljesugepute i bunnen av båten for å hindre at olje blir lenset på sjøen. Etter bruk skal oljesugeputen, oljefiller og lignende tilsølte ting leveres til godkjent mottak.
- Ved større lekkasje, meld fra til brannvesenet.

«FJORTISER» I BÅT

Fjortisen er ofte seg selv nok. Hvem har vel ikke opplevd det? Når junior eller datter tar jolla fatt er det viktig å ha avtalt noen spilleregler. Innarbeid godt sjømannskap og gode miljøholdninger for å hindre:

- Ubehagelige bølger for andre
- Unødvendig støy
- Unødvendig risiko for eget og andres liv og helse

Husk at du som foreldre er ansvarlig for fjortisens båtbruk – også om det skjer en ulykke. Du kan bli bøtelagt hvis «fjortisen» bruker en jolle med større motor enn 10 hk eller som kan gå fortere enn 10 knop.

På tur i ferskvann – spesielle hensyn

TOALETT

Innsjøer og vassdrag er ekstra følsomme for miljøforurensning. Det er derfor mye strengere krav til tømming av båttoalett i vassdrag og ferskvann.

UNNGÅ BUNNSTOFF

Du trenger ikke bruke bunnstoff i ferskvann. Rur og blåskjell finnes ikke her. Noe algevekst i form av slim kan forekomme. Hvis dette er et problem, vask båten regelmessig. En glatt (polert) overflate kan også være et alternativ.

Båtlivets miljøregnskap

RIKTIG MILJØVALG

MILJØGEVINST

Miljøvennlige produkter	➔	Mindre miljøgifter
Oppsamlingskum på spyleplass	➔	Mindre giftutslipp
Optimal økonomifart	➔	Lavere drivstofforbruk
Kildesortering av avfall	➔	Mindre giftutslipp
Ny miljøvennlig motor	➔	Mindre avgasser

Alle må bidra

Hvis alle bidrar litt, blir den samlede miljøgevinsten stor. Hvor kan du bidra?

Hva gjør jeg med båten når den ikke lenger er til glede og nytte på sjøen?

Hvor tar den gamle båten veien?

FAKTA

I følge Aftenposten selges det 10-15 000 båter i året og det tas hånd om ca. 1 000 - 2 000 på en forsvarlig måte. Plastbåter har lang levetid. Behovet for ordnede mottaks- og behandlingsløsninger blir stadig viktigere.

LOVVERK

Fritidsbåter inngår som en del av **husholdningsavfallet** og dertil hørende lovverk og forordninger. Det skal behandles etter forurensningsloven med tillegg av lokale forskrifter.

PRAKSIS

Det er bare å innse det med en gang – det finnes ingen god løsning for miljøriktig sluttbehandling av utrangerte fritidsbåter i Norge i dag. Privatpersoner skal levere utrangerte fritidsbåter til **kommunens avfallsmottak**.

PROSJEKT RESIRKULERING

For å løse denne utfordringen er det iverksatt et prosjekt mellom bransjeorganisasjonen NORBOAT og VEOLIA MILJØ. Prosjektet har som mål å finne en sikker og god måte for gjenvinning av utrangerte plastbåter.

**HVOR KAN JEG
FINNE MER MILJØ-
INFORMASJON?**

PRAKTISKE HÅNDBØKER:

Miljøleksikon. Energi, helse, natur, økologi.

NKI. Oslo 1996.

100 ting du kan gjøre for å redde verden ...

J. Tell. Versal Forlag. Oslo 2007.

Litt grønnere. 365 ting man kan gjøre for miljøet.

J.M. Stenersens Forlag. Oslo 2007.

50 måter å redde verden på.

A. Vargel. J.M. Stenersens Forlag. Oslo 2005.

Miljøatlas. Analyser og løsninger.

Spartacus Forlag. Oslo 2009.

NaturligVis. Håndbok for en miljøvennlig hverdag.

Gyldendal Norsk Forlag. Oslo 1996.

Miljøstiftelsen Bellona 20 år. Utslipp. En tegneserieantologi.

Vega Forlag. Oslo 2006.

For bare stumpene. Maritime ord og uttrykk.

J. Winge. NKS-forlaget. Oslo 2001.

DYBDEFAGLIG LITTERATUR:

Rough Guide om klimaendringer.

Symptomene. Forskingen. Løsningene.

R. Henson. NKI-forlaget. Oslo 2007.

Miljøvernet i går, i dag og i morgen.

M. Norderhaug. Akademisk Forlag. Trondheim 2002.

Klima for alle pengene.

Klimapolitikk – økonomisk risiko for Norge?

Ø. Noreng m.fl. Universitetsforlaget. Oslo 1998.

Samfunnsperspektiver på miljø og utvikling.

T.A. Benjaminsen m.fl. Universitetsforlaget. Oslo 2002.

Natur – Miljø – Samfunn.

Miljøproblemer i et tverrfaglig perspektiv.

B. Baklien. TANO. Oslo 1995.

Norsk natur – Farvel? En illustrert historie.

B. Berntsen m.fl. Unipub 2008.

Indre Oslofjord. Natur og miljø.

K. Baalsrud m.fl. Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i indre Oslofjord. Oslo 2002.

GODE NETTSIDER:

www.klif.no
www.miljoverndepartementet.no
www.dirnat.no
www.miljovernforbundet.no
www.greenpeace.no
www.bellona.no
www.matportalen.no
www.veolia.no
www.knbf.no
www.wikipedia.org
www.lovdato.no
www.frifo.no
www.naturbase.no

Aktuelt lovverk:

- Forurensningsloven (med forskrifter) Avfallsforskriften sentral
- Miljøvernloven
- Produktkontrollloven
- Friluftsløven
- Lokale renovasjonsforskrifter

Alle lovene finner du på
www.lovdato.no

Blir du med?

Båtforbundet ønsker å utfordre alle våre 26 000 medlemmer og hele det norske båtfolk til å ta del i det viktige miljøarbeidet vi nå står foran. Dette blir viktigere for hver dag som går. CO₂-utslippet må reduseres betydelig. Bruken av fossilt drivstoff må erstattes av fornybare energiformer. Alle må bidra. Også båtforeningen og du som båteier.

KNBF sin rolle er å legge til rette og stimulere til miljøriktige valg. Myndighetene har et forvaltningsansvar og skal se til at regelverk er på plass og følges. Vi må regne med nye offentlige krav når det gjelder utslipp og forurensning. Prinsippet om at forurenser må betale vil gjelde også for båtforeninger.

>>>

TA UTFORDRINGEN!

Ta derfor utfordringen og vær føre var. Bring miljøarbeidet et hakk videre i riktig retning. Tenk ikke på hva båtforeningen kan gjøre for deg, men hva du kan gjøre for den. Hva kan du gjøre for miljøet der du ferdes?

Tips

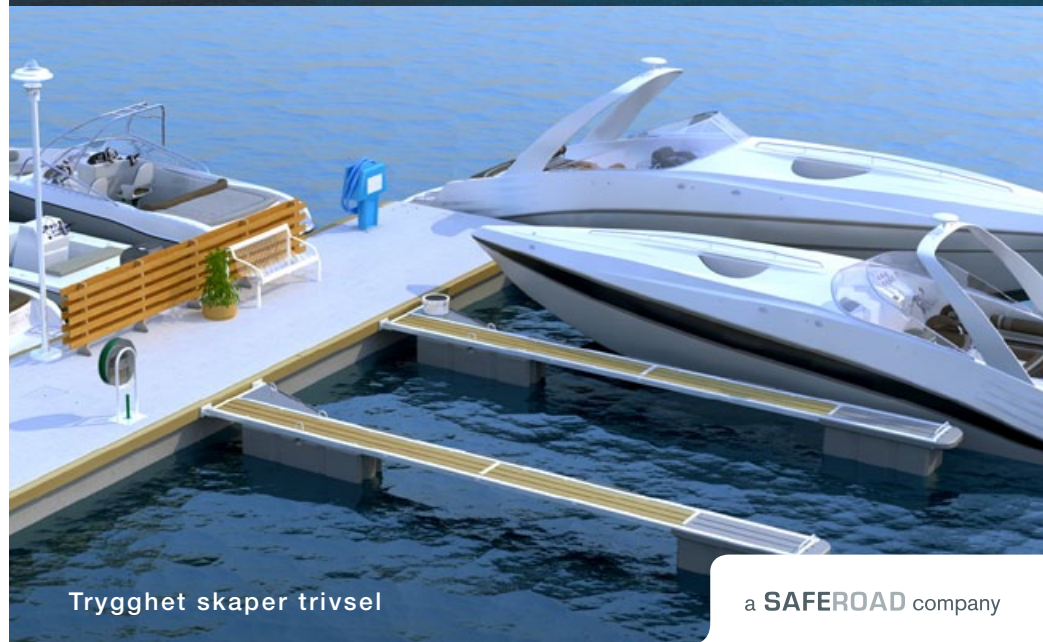
- Oppnev en miljøansvarlig eller miljøkomite i båtforeningen.
- Gjennomfør en miljøkveld i båtforeningen. Inviter ressurspersoner til å snakke om miljø.
- Utarbeid båtforeningens miljøplan.
- Søk prosjektmidler innenfor det offentlige eller private stiftelser.
- Anskaff miljøvennlige bryggeløsninger. KNBFs samarbeidspartner Ørsta ligger langt fremme på miljøsidan. De hjelper deg med råd og løsninger.

Ørsta

Ørsta Marina Systems AS
Tlf: +47 70 04 52 50
Faks: +47 70 04 52 51
marina@orsta.com
www.orstamarina.com

ØRSTA FUTURA™: Brygga som muliggjør et godt miljø
Les mer på www.orstamarina.com

Trygghet skaper trivsel

a SAFEROAD company

BÅTFORBUNDET TAR MILJØET PÅ ALVOR

Bidra til en bærekraftig utvikling
sammen med KNBFs ...

- 26 000 medlemmer
- 175 medlemsforeninger
- 6 regioner
- Miljøkomite

Har du lyst å bidra? Trenger du råd og tips?
Sjekk vår miljøweb eller ta direkte kontakt med oss.

KONGELIG NORSK BÅTFORBUND

Vågebyveien 23, 0569 OSLO

Tlf. 22 35 68 00 post@knbf.no www.knbf.no